

v normě, avšak při vyšetření musculus tibialis anterior vlevo bylo trvání MUP zkrácené na 65 % normy (věková norma dle Buchthala činí pro tento sval 13,5 milisekund (ms) a hodnota u nemocné byla 8,8 ms) (Ludin, 1981). Nález zkráceného trvání MUP v tomto svalu tedy podporoval suspikci spíše na myogenní lézi. Klidová spontánní aktivita ve vyšetřovaných svalectech zachycena nebyla. Nález tedy spolehlivě nespvědčil pro neurogenní, ale ani pro myogenní lézi a EMG zde nebyla pro správnou diagnostiku klíčová.

MR stehenních svalů zobrazila rozsáhlou symetrickou značně pokročilou tukovou degeneraci, kdy nejvíce byly postiženy ventrální svalové skupiny (obdobně jako u dcerky). Byl prokázán jen incipientní edém reziduálních snopců m. vastus intermedius vlevo (Obr. 2).

Výsledek genetického vyšetření

U dívky i její maminky byla následně genetickým vyšetřením detekována mutace v genu *DYNH1C1* v heterozygotní formě (varianta c.1741 A > T). Jedná se o gen pro těžký řetězec cytoplazmatického dyneinu.

Dyneiny

Dynein je motorický protein nacházející se ve většině eukaryotických buněk. Je to velký bílkovinný komplex skládající se ze dvou těžkých řetězců, na které jsou napojeny řetězce intermediární a lehké. Je to bílkovina schopná pohybu podél mikrotubulů (tvořící součást cytoskeletu) a tedy zajišťující transport některých látek či organel uvnitř buňky – účastní se tedy axonového transportu. Axonální transport je buněčný proces, prostřednictvím kterého jsou například mitochondrie, lipidy, proteiny transportovány z buněčného těla neuronu cytoplazmou jeho axonu směrem k synapsi (transport anterográdní), nebo ve směru opačném (transport retrográdní). Motoneurony jsou velké polarizované buňky s někdy i velmi dlouhými axony (až jeden metr) a u těch nemusí být dostatečná prostá difuze produktů z jádra a organel do konce jejich axonů a jiných látek zpět. Dyneiny jsou zodpovědné právě za transport retrográdní. Tím jsou transportovány látky určené k degradaci v lysosomech, ale také signální molekuly (například trofické signály při axonálním poškození). Retrográdní transport využívají například i neurotrofiny, růstové

faktory syntetizované v neuronech. Nezbytné pro správnou funkci nervové soustavy jsou v prenatalním i v postnatalním období.

Poruchy axonového transportu vedou k rozvoji neurodegenerace a data ze zvířecích modelů ukazují, že k tomu dochází právě pomocí inhibice funkce neurotrofinů (Huang et Reichardt, 2001); Chevalier-Larsen et Holzbaur, 2006).

Defekty axonového transportu jsou spojeny například i s amyotrofickou laterální sklerózou (Guo et al., 2020).

Klinické projevy mutací v genu *DYNH1C1*

Mutace v genu *DYNH1C1* nepodmiňuje pouze SMALED, ale fenotypový projev může být velmi heterogenní. Postižen může být periferní a/nebo centrální nervový systém. Bílkovina totiž obsahuje několik různých domén, tedy strukturních částí, které jsou schopny zaujmout určitý tvar nezávisle na zbytku proteinu a mají konkrétní funkci či vazebnou schopnost. Různé mutace postihující různé části proteinu pak vedou k odlišným klinickým projevům.

Dosud bylo v literatuře publikováno přibližně 200 případů nemocných ve 143 rodinách (Amabile et al., 2020). Autoři Amabile et al. v roce 2020 navrhli dělit spektrum chorob podmíněných mutací genu *DYNH1C1* takto: neuromuskulární nemoci podmíněné mutací *DYNH1C1*, poruchy CNS spojené s mutací *DYNH1C1* a jednotky kombinující oba typy postižení (Tab. 1). Autoři ve skupině publikovaných případů vypozaovali i další typické znaky, které onemocnění provází. Nejčastější znak je abnormita chodidla, kterou najdeme přibližně u 25 % nemocných. Bývá přítomna právě u nemocných se SMALED. Mezi další uváděné znaky patří mikrocefalie, deformity páteře, artrogrypóza, vrozené dislokace/dysplazie kyčle, perinatální fraktury a dále šlachookosticová hyporeflexie/areflexie, epileptické záchva-

ty, kongenitální katarakta a poruchy motility střeva.

Neuromuskulární nemoci podmíněné mutací genu *DYNH1C1*

Obecně se udává, že přibližně polovina případů se manifestuje čistě periferním postižením predominantně dolních končetin, které probíhá pod obrazem SMALED či Charcot-Marie Tooth 20 (CMT20) (Tsurusaki et al., 2012). Pro obě onemocnění je typické opoždění dosažení milníků motorického vývoje, svalová slabost a šlachookosticová areflexie. U většiny nemocných se přidá ortopedická problematika, jako jsou deformity chodidla a hyperlordóza bederní páteře (Punetha et al., 2014). U našich pacientek byla z těchto přidružených znaků typických pro SMALED přítomna hyperlordóza bederní páteře jak u maminky, tak u holčičky, a dále šlachookosticová areflexie u maminky.

SMALED začíná v raném dětství a projevuje se svalovou slabostí na dolních končetinách s akcentem proximálně a s dominantním postižením musculus quadriceps femoris. Senzitivní systém postižen není. I přes brzký začátek onemocnění během života neprogreduje nebo je progresse jen velice pozvolná (Harms et al., 2012). Nemocní obvykle mají potíže s chůzí do schodů a s během. Svalová slabost a atrofie se sice dominantně projevují v m. quadriceps femoris, ale mírně mohou být postiženy i ostatní svaly dolních končetin. Postižení horních končetin obvykle popisováno není, ačkoli u jednoho nemocného byly ve věku 49 let EMG vyšetřením prokázány denervace na horních končetinách, které ale byly klinicky němé (Harms et al., 2010). Onemocnění neomezuje délku života a výrazně ani jeho kvalitu. Proč se onemocnění projevuje výhradně na dolních končetinách, zůstává nejasné, ale nejspíše má souvislost s délkou axonu, kdy u neuronů s delšími axony vedoucími k dolním končetinám se porucha

Tab. 1. Spektrum chorob podmíněných mutací genu *DYNH1C1*

1. Neuromuskulární onemocnění podmíněná mutací <i>DYNH1C1</i> : ■ SMALED, CMT20
2. Postižení centrální nervové soustavy podmíněné mutací <i>DYNH1C1</i> : ■ pachygyrie, polymikrogyrie, anomálie komorového systému, hypoplazie mozečku či corpus callosum ■ různý stupeň vývojové poruchy intelektu, učení, řeči; epilepsie
3. Kombinace periferního a centrálního postižení podmíněná mutací <i>DYNH1C1</i>